

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Nicolai Cavssini Trecensis, E Societate Iesv, De Eloqventia
Sacra Et Hvmana Libri XVI**

Caussin, Nicolas

Coloniae Agrippinae, 1634

36. De Expostulatione & Exprobratione.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-70090](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-70090)

notauimus ; varia quoque exempla in charac-
teribus orationis ciuili expromemus.

illa Iudæorum apud Petronium præsidem in
Philone.

Ααλ.σατον γαρ ανθρωπον & ατυχον,
Alia ratio est cum grauis persona apud parum
sibi amicum expostulat, quem non cupit vl-
cerare, sed sanare: tunc enim generositatis
plena debet esse querimonia, qualis ea est M.
Tullij de Antonio Philippica prima. Vide
enim qua prudentia, quoue artificio progredi-
tur.

De expostulatione & exprobra-
tione.

C A P V T. XXXVII.

Expofcula-
tio quid?

Eius artifi-
cium

Tristes &
Querelas
asos.

Senec. l. i. de
Tran.

Tolerantia
lux amabi-
li.

Expofcultio est grauis quædam querimo-
nia de accepta iniuria, quæ duabus fit par-
tibus; expositione iniuriarum, & petitione
satisfactionis vel tacita, vel expressa Artificium
huius orationis est primum, vt non sumus ni-
mis queruli.

Nam vitium est illiberalitatis, quod ferme
in calamitosis, pauperibus, pueris, & mulieri-
bus frequentius est. Sicut enim felicitas super-
ba est, ita querula calamitas, & omnis imbecil-
litas. Quæ de Ioue ipso (vt ait Theophrastus)
queritur, non modo si non pluat, sed etiam si
seruius. Hac labe infectos homines vitandos
docet Seneca illi, qui tranquillam vitam dege-
re velit.

Præcipue tamen vitentur tristes, & omnia
deplorantes, quibus nulla non causa in quere-
las placet. Constat illi licet fides, & beneo-
lencia, tranquillitati tamen inimicus est comes
perturbatus, & omnia gemens.

Accedit quod sæpius queritando minus
proficiamus apud aures, quæ iam ad huiusmo-
di querelas obdurerunt. Secundum est, vt
querimonia, si modo grauis sit personæ, nihil
habeat nimis fractum, imbecille, & demissum.

Hoc enim muliercularum est. At, quanto
plus afficiunt, qui non sunt in malis comme-
morandis ambitiosi. Sed multa se generoso
silento suppressere ostendunt, & ea ipsa,
quæ commemorant, non sua causa dicere se,
sed honesti, aut alienæ utilitatis ergo profi-
tentur. Tertium, multum afficit eximia quæ-
dam lux tolerantia, è qua appareat nos mul-
ta tulisse, multa nostro silentio pressisse,
& proprijs detrimentis sanasse: Nunc quod
instat tantum esse vt dissimulari non pos-
sit.

Quartum, diligenter spectandum est cuius,
& apud quos sit expostulatio, & ob quas in-
iurias expostulet. Si miserorum est, & oppres-
sorum apud superiorem potestatem, solet ef-
se, miserabilior, & verbis effusior, qualis est

Pauca querar de hesterni M. Antonij iniu-
ria, cui sum amicus: idque non nullo eius offi-
cio debere esse præ me etiam semper tuli. Ec-
ce tibi initio pauca questurum se pollicetur,
odiosa enim querela muliebri, deinde quo
temperamento præmunit.

Cui sum amicus, iam exponit rem. Quid
tandem erat causa, cur in Senatum hesterni
die tam acerbe solus cogere? Solus ne aberam?
an non sæpe minus frequentes fuistis? An ea
res agebatur vt etiam agrorum deferri oporteret?
Si hic de morbo suo questus multa dixisset,
fuisse fortassis ineptè querulus: sed qua sobri-
etate?

An ea res agebatur vt etiam agrorum d ferri oporteret?
Annibal credo erat ad portas, aut de
Pyrrhi pace agebatur. Deinde: At ille vobis
audientibus, cum fabris se domum meam ven-
turum esse dixit. Nimis iracunde hoc quidem,
& valde intemperanter. Cuius enim malicio-
si ista pœna est, vt dicere in hoc ordine auderet,
se publicis operis disturbaturum publicè ex-
genatus sententia adificatam domum?

Generosa planè, & regalis animi querimo-
nia! At si vis querelam muliebrem in om-
nem vim doloris intemperanter effulam, le-
ge epistolam Alconora Regina Angliæ ad
Cælestinum Papam, quæ est centesima qua-
dragesima quarta, vbi de vinculis filij queri-
tur: nihil inuenies istis querelis tristius, aut
flebilis.

Expofcultationi vicina est exprobratio: est
enim grauior quædam, & magis incensa ex-
postulatio cum indignatione mentis, quæ
fieri solet in ingratos, crudeles, & improbos.
Continet autem expofcultationem beneficiorum,
quæ in eos congesta fuerint, per compara-
tum, seu contentionem, malitiæ, improbita-
tis, crudelitatis, quam ipsi pro meritis repen-
derint. Quod si innocenti à quo erant mul-
tis, & amplissimis affecti donis, vitam casu
aliquo, aut summa improbitate eriperint,

Querela Ci-
uiliu
na grauior
ita.

Querela de
legionibus
vbi inueni-
tur.

tunc graue solet oriri exprobrationis, & comiserationis genus.

Grauitur admodum exprobrationem Didonis aduersus Aeneam pinxit Virgilius:

Num flutu ingenuis nostris, num lumina flexi;

Exprobratio Didonis apud Virgiliū Xp. p. 100.

Num lachrymas victus dedit, aut miseratus amantem est.

Qua quibus anteferam? iam iam nec maxima luno,

Nec Saturnius hac oculo pater aspicit aequi. Nusquam tuta fides, et ceterum litore egen-tem

Excepit, & regni de mens in parte locauit. Amissam classem socios à morte reduxit:

Huius furis incensa feror, nunc Augur Apollo. Nam Lycia sortis, Nunc & Iouis missus ab ipsi.

Interpres Diuū fert horrida iussa per horas. Scilicet in superis labor est, ea cura quietis sollicitat.

Mox sequitur comminatio.

Isiquere Italiae ventis, pete regna per undas Spero equidem medijs (si quid pia numina possunt)

Supplicia hausurum scopulis.

Nec minus pathetica est exprobratio illa Axiadnae à Theseo deserta apud Catullum.

Siccine me patrijs abuectam portus ab oris, Perfide deserto liquisti in litore Thesei?

Siccine discedens neglecto numine Diuum, immemor ab deuota domum periuria portas?

Nullane res potuit crudelo fluctare mentis Consilium?

Deinde,

At non hac quondam nobis promissa dedisti? Non hoc misera sperare subebas,

Sed connubia leta sed optat: Hymenaei, Qua cuncta aery disceperunt irrita venti.

Mox succedit aperta exprobratio.

Certè ego te in medio versantē turbina leui Eripui, & potius germanum amittere creui.

Quam tibi fallaci supremo in tempore des- sem,

Pro quo dilaceranda foreis dabor, altitudusq; Prada, nec interitū tumulaber mortua terrā.

Hinc aditus ad aculeatas inuestiuas, querimonias, & execrationes,

Quanam te genuis sola sub rupe leana? Quod mare concipitum spumantibus expuit undis?

Qua syrtis? qua Scylla vorax? qua rassa Charybdis?

Talia qui reddis pro dulci premia vitā Ad summum in periturum caput euocantur vtrices furiae.

Quare facta virum mulcantes vindice poe- na

Eumenides, &c.

Certè magni spiritus hauriuntur à poëtis, & sunt ipsi præclari eloquentiæ artifices. Fac enim ista verbis, & numeris oratorijs decur- rant, quæ grauior institui potest exprobratio. Habes & præclarum eius orationis exemplum in epist. Ciceronis ad Octauium, à nobili ali- quo declamatore non imperitè conscripta. Ista enim satis acriter vellicant.

Posta vā- quos spiritus eloquentia suggerunt.

Quæ tibi non antequam postulares, maio- ra quam velles, plura quam sperares, detulit Senatus? dedit fasces, vt cum auctoritate de- fensorem haberet, non vt imperio se aduer- sum armaret. Appellauit Imperatorem hosti- um exercitu pulso, tribuens honorem, non vt sua cæde casus ille fugiens exercitus te nomi- naret Imperatorem. Decreuit in foro statum, locum in Senatu, summum honorem ante tempus. Si quid aliud est, quod dari possit, ad- dat. Quid aliud est maius, quod velis fumeret? sin autem supra ætatem, supra consuetudinem, supra etiam mortalitatem tuam tibi sunt om- nia turbata. Cur aut ingratus crudeliter, aut immemor beneficii sui scelerate circumseribis Senatim? quo te misimus? à quibus reuenteris? contra quos armauimus? quibus arma cogitas inferre? &c.

De Deprecatione.

CAPVT XXXVIII.

Deprecatio est incommodi alicuius, vt a Deprecatio missionis bonorum, ignominia, supplicij quid? denique, & mortis, per supplicationem auer- sio, quæ iisdem pertexitur locis, quos in sedan- dis iræ commotionibus antea notauimus. Hæc pars in perorationibus maximè dominari so- let, & vehementes plerumque sortitur emissio- nes. Si coniectus non est reus, precatur, vt sit innocentia, contra calumniae peruersita- tem, & atrocem iudicij plagam, tutum, ac ve- nera-

M m m m 2 nera-